

KÜLÖNFÉLÉK.

Szilágyi Sándor emlékezete.

A kolozsvári Ferencz József m. kir. egyetem bölcs. nyelv- és történettud. kara f. é. jan. ülésén kegyeletesen emlékezett meg a kar dékánja, dr. *Schneller István*, az elhunyt nagyérdemű történetíróról, a kolozsvári egyetem tb. doktoráról.

A szép és jellemző emlékbeszéd, melyet a kar jegyzőkönyvbe iktatott s részvéte jeléül a M. Történelmi Társulatnak, mint a megboldogúthoz legközelebb állott tud. társulatnak is megküldött, a következő:

Mielőtt ülésünk napirendjére térnék: engedje meg a tisztelt gyűlés, hogy egyetemünk nagy halottjáról, karunk útján egyetemünk díszdoktoráról, Szilágyi Sándorról emlékezzem meg, ki folyó hó 12-én, 71 éves korában befejezte a hazai tudományosság szempontjából épp oly ritka munkás, mint áldásos életpályáját.

Ő is azon kiválasztottak egyike, kik, midőn úgy látszott, hogy hazánknak *nincs* immár *története* — épp hazánk történetében keresett *vigaszt*, de egyszersmind *erőt* is nemzete feltámadására.

S midőn ő maga e vigaszt és erőt nem is a rég eltemetett múltból, hanem csak az imént megvívott szabadságharcz alig felhantolt sírjaiból merítette — első rendű forrás alapján, szíve vérével írta meg e szabadságharcz történetét, s akkor midőn az absolutismus s az étellel játszó statarium még a bátrakat is, még a család szentélyében is elnémítá: ő a *könyvpiaczon* nyilvánosan dícsőíté a nemzet e hőseit és martyrijait.

S a nemzet ébredezett. Hogy ez ébredező új életben a nemzet *igaz geniusa* legyen a feltámadó nemzet vezére: ez volt Szilágyinak aggodó vágya. Visszavonult ezért szelleme Erdély bércei mögé s elmélyedt azon fejedelmi alakok életébe, kiknek gondolkozásában, állam-szervező munkásságában legtisztábban nyilatkozott meg a nemzeti genius, ama genius, melynek lelkesítő és éltető ereje: a nemzeti önállóság és függetlenség eszménye; s melynek védett szentélye: a gondolkozás, a vallás szabadságának eszméje. E nagy férfiak szellemét, e dícső kort állítá Szilágyi nemzete elé s szívébe, hogy e szellem erejében ébredjen nemzeti önállóságra és szellemi szabadságra.

S ez ébresztő munkájában nem maradt magára. Test szerinti családja nem volt ugyan, de szellemének gyermekei hálával és szeretettel környezték. Bevezette őket munkássága műhelyébe s felkereste őket is szellemi műhelyükben, ellátta őket szellemi fegyverekkel; sem időt, sem munkát nem kimélt, sok oldalú összekötéseit mind értékesíté, csak hogy szolgáljon nekik tudományos törekvésükben; mert nem azt

kérdezte, hogy *ki* írja, hanem írja azt bárki is: legyen méltó a mű nemzetéhez, emelje nemzete dicsőségét a kultur nemzetek sorába. A tudomány mellett ez érdeket szolgálta kezében a Történelmi Társulat, valamint illusztrációs történetirodalmi vállalatai.

Ezért is írói nagy családnak lett szeretett atyjává s irodalmi nagy munkásságnak szervező szellemévé.

S végre — ha valakinek: úgy egyetemünknek nem szabad még egyről megfélekednie, arról t. i., hogy Szilágyi Sándor volt a nagy Eötvös minsterünk titkára akkor, midőn kolozsvári tudomány-egyetemünk felállítását tervezték s az egyetem felállításán dolgoztak. Hogy Erdély történése, Kolozsvár városa szülöttje ez eszme megfogalmazásában és érlelésében tényező volt: erről állása s szellemi mozgékonyága is kezeskedik.

A tudomány és nemzete érdekében kifejtett e nagy és áldásos munkásságát egyetemünk méltatta akkor, midőn Szilágyi Sándort a doctoratussal tisztelte meg; s a távol levőt a szellemi közösség alapján saját körébe befogadta.

A halál e különben is laza külső közösségnek véget vetett, csak hogy annival inkább tudatra emelje a tudomány és nemzetünk szeretetében gyökerező ama belső szellemi közösséget, a melyben a boldogult halott, mint egyetemünk szeretett doctora éli földi halhatatlanságát.

Indítványozom, hogy a boldogultnak emlékét jegyzőkönyvileg is örökítsük meg, s tiszteletünk s gyászunknak felállással is adjunk kifejezést.

Szilágyi Sándor emlékének megörökítésére kegyeletes mozgalmat indított *Köváry* László és *Szádeczky* Lajos, abból a czélből, hogy a nagyérdemű történetíró kolozsvári születési háza emléktáblával megjelöltessék s a kolozsvári egyetemen egy *Szilágyi-alap* létesítésék Erdély története művelése előmozdítására. A megindított gyűjtés folyamán eddig az „*Erdélyi Múzeum*“ szerkesztőségéhez a következő adományokat küldötték: A kolozsvári egyetem bölc. kara (koszorú-váltásgúl) 50 koronát, Pap Áronné sz. Szilágyi Eleonora úrnő 30, Köváry László, gr. Kuun Géza 20—20, id. Daniel Gábor, Terner Adolf, Márki S., Szádeczky L., Széchy K. 10—10, Veress Endre 8, Konez József 7, Mihály József, Moldován Gergely, Vajda Gyula 6—6, Szabó Sámuel 5, Bálint Gábor, Bőhm Károly, Gergely Sámuel, Halász Ignác, Schilling Lajos, Szamosi János, Török Imre 4—4, Kelemen Márton, Kozma Ferencz 3—3, Bihari Sándor, Csengeri János, Eisler Mátyás, Ferenczi József, Ferenczy Zoltán, Gyalui Farkas, Weisz József, Névtelen 2—2, Molnár Zsigmond, Versényi György 1—1 koronát. A „*Magyar Polgár*“ szerkesztőségénél adakoztak: Ajtai K. Albert, Ferencz József unit. püspök, özv. Szász Domokosné úrnő, Kanyaró Ferencz 10—10 koronát, Kovács Péter fiai 4 koronát. Az összes eddigi gyűjtés eredménye 304 korona, mely takarékpénztárba helyeztetett. A további adakozásra a kegyeletes czél érdekében felhívjuk a megboldogult nagyérdemű történetíró minden tisztelőjét s Erdély történetének kedvelőit.